

Prístup Poľska k podpore dodržiavania predpisov v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci: úloha inšpektorátu práce a služieb prevencie

Zhrnutie

Autori:

Ewelina Wołosik, Anna Chowaniec, Radosław Antczak (Ecorys Poľsko).

Paulina Kaczmarek, Marta Wiszniewska, Joanna Jurewicz, Jolanta Walusiak-Skorupa
(Nofer Institute of Occupational Medicine – NIEM).

Riadenie projektu:

Lorenzo Munar, Dietmar Elsler - Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci
(EU-OSHA).

Vypracovanie tejto správy zadala Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci (EU-OSHA). Za obsah vrátane všetkých vyjadrených stanovísk a/alebo záverov zodpovedajú samotní autori a nemusia nevyhnutne odrážať stanoviská agentúry EU-OSHA.

Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci ani žiadna osoba konajúca v jej mene nenesie zodpovednosť za prípadné použitie týchto informácií.

© Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, 2026

Reprodukcia je povolená pod podmienkou uvedenia zdroja.

Na akékoľvek použitie alebo reprodukciu fotografií alebo iného materiálu, ktorý nie je predmetom autorského práva Európskej agentúry pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, je potrebné povolenie priamo od držiteľov práv.

Táto správa sa¹ zaoberá dvomi hlavnými kategóriami aktérov v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci (BOZP): Štátny inšpektorát práce (Państwowa Inspekcja Pracy – PIP) a služby prevencie, ktoré zahŕňajú služby v oblasti BOZP a pracovné zdravotné služby.

Zistenia vychádzajú z podrobnej štúdie využívajúcej kvalitatívne a kvantitatívne údaje, vrátane preskúmania dostupných dokumentov, správ, médií a rozhovorov s príslušnými zainteresovanými stranami.

Ako sa zdôrazňuje v tejto správe, chýbajú údaje, informácie a poznatky o úlohe inšpektorátov práce a služieb prevencie pri podpore dodržiavania predpisov v oblasti BOZP na úrovni EÚ. Z uvedeného dôvodu bolo prijaté rozhodnutie o vypracovaní prípadových štúdií v Nemecku, Írsku, Nórsku, Poľsku a Portugalsku, po ktorých bude nasledovať porovnávací analýza týchto piatich krajín.

V tejto správe sú opísané výsledky a zistenia výskumného projektu v Poľsku. Okrem toho bolo vypracovaných šesť prípadových štúdií a dva politické súhrny o úlohe inšpektorátu práce a služieb prevencie pri podpore dodržiavania predpisov².

V správe je predstavený prístup k inšpekcii práce v Poľsku, ktorý možno charakterizovať ako model spoločného presadzovania. Model spoločného presadzovania zahŕňa kolaboratívny prístup k zabezpečovaniu dodržiavania predpisov v oblasti BOZP prostredníctvom spolupráce rôznych inštitúcií

¹ Celá správa je k dispozícii na adrese <https://osha.europa.eu/en/publications/polands-approach-supporting-occupational-safety-and-health-compliance-role-labour-inspectorate-and-prevention-services>.

² Na šesť prípadových štúdií sa v celej správe priebežne odkazuje. Prípady sú očíslované ako „prípadová štúdia PL1“, „prípadová štúdia PL2“ atď., pričom PL znamená Poľsko. Podrobnejšie je to vysvetlené v kapitole o metodike.

Pozri EU-OSHA – Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, *Addressing workplace stress in Poland: supporting occupational safety and health compliance (Case PL1)* (Riešenie stresu na pracovisku v Poľsku: podpora dodržiavania predpisov v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci) (prípadová štúdia PL1), 2025.

<https://osha.europa.eu/en/publications/addressing-workplace-stress-poland-supporting-occupational-safety-and-health-compliance-case-pl1>

Pozri EU-OSHA – Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, *Polish State Labour Inspection agreements: supporting occupational safety and health compliance (Case PL2)*, (Dohody poľského Štátneho inšpektorátu práce: podpora dodržiavania predpisov v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci) (prípadová štúdia PL2), 2025.

<https://osha.europa.eu/en/publications/polish-state-labour-inspection-agreements-supporting-occupational-safety-and-health-compliance-case-pl2>

Pozri EU-OSHA – Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, *Ukrainian refugee and migrant workers: supporting occupational safety and health compliance*, (Ukrajinskí pracovníci z radov utečencov a migrantov: podpora dodržiavania predpisov v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci) (prípadová štúdia PL3), 2025.

<https://osha.europa.eu/en/publications/ukrainian-refugee-and-migrant-workers-supporting-occupational-safety-and-health-compliance-case-pl3>

Pozri EU-OSHA – Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, *Polish 'Agreement for Safety in Construction': supporting occupational safety and health compliance (Case PL4)* (Poľská „Dohoda o bezpečnosti práce v stavebníctve“: podpora dodržiavania predpisov v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci) (prípadová štúdia PL4), 2025.

<https://osha.europa.eu/en/publications/polish-agreement-safety-construction-supporting-occupational-safety-and-health-compliance-case-pl4>

Pozri EU-OSHA – Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, *Polish sector prevention and inspection programmes: supporting occupational safety and health compliance (Case PL5)* (Poľské programy prevencie a inšpekcii v jednotlivých odvetviach: podpora dodržiavania predpisov v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci) (prípadová štúdia PL5), 2025.

<https://osha.europa.eu/en/publications/polish-sector-prevention-and-inspection-programmes-supporting-occupational-safety-and-health-compliance-case-pl5>

Pozri EU-OSHA – Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, *Polish initiatives to support OSH experts: supporting occupational safety and health compliance (Case PL6)* (Poľské iniciatívy na podporu odborníkov v oblasti BOZP: podpora dodržiavania predpisov v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci) (prípadová štúdia PL6), 2025.

<https://osha.europa.eu/en/publications/polish-initiatives-support-osh-experts-supporting-occupational-safety-and-health-compliance-case-pl6>

Ide o tieto politické súhrny:

Pozri EU-OSHA – Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, *Polish Labour Inspectorate supporting occupational safety and health compliance* (Poľský inšpektorát práce podporuje dodržiavanie predpisov v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci), 2025.

<https://osha.europa.eu/en/publications/polish-labour-inspectorate-supporting-occupational-safety-and-health-compliance>

Pozri EU-OSHA – Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, *Prevention services role in supporting occupational safety and health compliance in Poland* (Úloha služieb prevencie pri podpore dodržiavania predpisov v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v Poľsku), 2025.

<https://osha.europa.eu/en/publications/prevention-services-role-supporting-occupational-safety-and-health-compliance-poland>

a organizácií. V tomto prístupe sa spájajú činnosti v oblasti inšpekcie a prevencie. Model presadzovania sa zameriava na zabezpečenie dodržiavania pracovnoprávných predpisov prostredníctvom inšpekcií, sankcií a nápravných opatrení, pričom organizáciu často riadi jediný/ústredný orgán zodpovedný za inšpekciu práce.

PIP tvorí ústredný Štátny inšpektorát práce a 16 oblastných inšpektorátov práce, ako aj stredisko odbornej prípravy a vzdelávania. Vo všeobecnosti sa základné úlohy PIP sústreďujú na tri tematické oblasti: 1. bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci; 2. dodržiavanie právnej ochrany práce a 3. zabezpečovanie zákonnosti zamestnania. Toto poslanie sa naplňa prostredníctvom tradičných činností presadzovania práva: cielených inšpekcií a proaktívnych opatrení na zmiernenie rizika nehôd a zabezpečenie dodržiavania pracovnoprávných predpisov. Rozsah činností PIP však presahuje rámec presadzovania práva, pričom sa orientuje na model spoločného presadzovania práva. Významnou súčasťou jeho mandátu je prevencia, kombinované inšpekčné a preventívne činnosti, činnosti zamerané na konkrétne odvetvia alebo témy, propagácia a vzdelávacie iniciatívy zamerané na podporu kultúry bezpečnosti a vytváranie zdravého pracovného prostredia v poľských podnikoch. Model spoločného presadzovania sa uplatňuje prostredníctvom širokej siete spolupráce a zainteresovaných strán zapojených do činností PIP, ako sú okrem iných organizácií rôzne vládne inštitúcie, organizácie zaoberajúce sa bezpečnosťou a ochranou zdravia pri práci, sociálni partneri, odvetvové organizácie a univerzity.

Pokiaľ ide o prevenciu v oblasti BOZP, správa sa zaoberá dvoma kľúčovými rozmermi: službami v oblasti BOZP a pracovnými zdravotnými službami. Služby prevencie v oblasti BOZP môžu byť samostatným oddelením/pracovným útvarom v rámci spoločnosti, ktorej úlohou je organizovať preventívne činnosti na ochranu pracovníkov pred rizikami pri práci, zlepšovať podmienky v oblasti BOZP a poskytovať zamestnávateľovi poradenstvo v otázkach týkajúcich sa BOZP. Odborníci v oblasti BOZP môžu pracovať ako interní zamestnanci (zameraní na BOZP alebo na iných pozíciách, ale vymenovaní na riešenie BOZP) alebo externí odborníci na základe zmlúv na konkrétne úlohy. Odborníci v oblasti BOZP zohrávajú kľúčovú úlohu pri zaisťovaní bezpečných a zdravých pracovných podmienok. V poľštine sa však táto služba nazýva bezpečnosť a hygiena pri práci (Bezpieczeństwo i higiena pracy – BHP), čo do určitej miery odráža jej obmedzenú angažovanosť v otázkach zdravia.

Špecialistami v oblasti BOZP sú pracovní lekári zodpovední za vykonávanie pracovných lekárskech prehliadok. Pracovné lekárske prehliadky sa vzťahujú na každého pracovníka bez ohľadu na pracovné miesto či druh práce, pokiaľ je v riadnom pracovnoprávnom vzťahu³. Nezahŕňajú teda pracovníkov zamestnaných na základe občianskoprávných zmlúv a iné neštandardné formy zamestnania. Spoločnosti musia vystaviť odporúčanie na prehliadku. Najčastejšie tieto úlohy vykonávajú odborníci v oblasti BOZP (interní alebo externí) alebo v menších spoločnostiach iní kvalifikovaní zamestnanci poverení touto úlohou. Tieto odporúčania by mali vychádzať z hodnotenia rizík v zamestnaní v prípade vybraných zamestnancov s uvedením rizík v oblasti BOZP vyskytujúcich sa na pracovisku. Na základe odporúčaní lekári pracovných zdravotných služieb vykonávajú lekárske prehliadky. Kvalita hodnotenia rizík v spoločnosti je preto úzko spojená s kvalitou pracovnej lekárskej prehliadky.

Celkovo sa v tejto správe poskytuje prehľad činností a kľúčových výziev, ktorým čelia inšpektoráty práce a služby v oblasti BOZP a služby prevencie v oblasti pracovných zdravotných služieb, ako aj ich úlohu pri podpore dodržiavania predpisov v oblasti pracovných zdravotných služieb v Poľsku. V kapitole 2 *Situácia v oblasti BOZP v Poľsku* sa skúma právne a prevádzkové prostredie, v ktorom tieto orgány fungujú, pričom sa poskytuje prehľad o poľských regulačných štruktúrach upravujúcich postupy v oblasti BOZP. Kapitola 3, *Činnosť Štátneho inšpektorátu práce* sa zameriava na hlavné činnosti Štátneho inšpektorátu práce vrátane vybavovania sťažností a inšpekcií práce, a na jej model spoločného presadzovania predpisov týkajúcich sa prevencie rizík v oblasti BOZP. Kapitola 3 sa zaoberá dynamikou vybavovania sťažností, pričom poukazuje na nedávny pokles počtu sťažností v roku 2023 a naznačuje, že **sťažnosti sa týkajú najmä oblasti primárneho odmeňovania a pracovnoprávných vzťahov.**

³ Informácie o rôznych formách zamestnania v poľskom zákonníku práce a ich súvisiacich aspektoch týkajúcich sa BOZP a inšpekcie práce sú k dispozícii v rámciku 7. Viac informácií je k dispozícii aj na webovej stránke PIP v časti „Zamestnanci“: <https://www.pip.gov.pl/en/for-employees/forms-of-employment>

Kapitola 3 okrem toho poskytuje prehľad o inšpekciách, pričom zahrnuté sú inšpekcie vykonávané v nadväznosti na sťažnosti aj plánované inšpekčné činnosti. V tomto oddiele sa rozoberá **dôkladný prístup založený na údajoch pri výbere odvetví, na ktoré sa má inšpekcia zamerať**. PIP určila svoje inšpekčné a preventívne činnosti na základe analýzy počtu smrteľných a ťažkých úrazov, pričom v posledných rokoch sa zameriava na odvetvie stavebníctva, ktoré malo na týchto úrazoch najvyšší podiel.

Kapitola 3 sa zaoberá aj prístupom PIP k sankciám, ktorý je ovplyvnený štruktúrou poľského hospodárstva zloženého z MSP. **Vzhľadom na dominantné postavenie MSP sa inšpekcia práce zameriava na pozitívne presadzovanie a vzdelávanie a prispôsobuje sankcie finančným možnostiam každého podniku**. Inšpektori práce zároveň zdôrazňujú, že súčasná výška finančných sankcií je nedostatočná, najmä vzhľadom na opakujúce sa a závažné porušenia. V tomto oddiele sa preto rozoberajú návrhy predložené vo výročnej správe o činnosti za rok 2023 vrátane nefinančného prístupu k presadzovaniu práva. Na záver sa tento oddiel zameriava na horizontálne aktivity, ako napríklad: odvetvové programy zamerané na vybrané odvetvia, ako je kampaň „Budowa. STOP Wypadkom“ (Stavebníctvo. STOP nehodám); programy zamerané na konkrétne typy spoločností (pozri rámček 9: *Príklad iniciatívy PIP zameranej na MSP*); činnosti podporujúce cieľové zraniteľné skupiny, ako sú mladí ľudia vstupujúci na trh práce, a široké spektrum školení, workshopov a propagačných činností na podporu prevencie v oblasti BOZP.

V kapitole 4, *Činnosť služieb v oblasti BOZP a služieb prevencie v oblasti pracovných zdravotných služieb*, sa rozoberajú úlohy a povinnosti odborníkov v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a odborníkov v oblasti pracovných zdravotných služieb pri zabezpečovaní blaha zamestnancov prostredníctvom proaktívnych opatrení v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia. V oddiele o odborníkoch v oblasti BOZP sa uvádzajú informácie o charakteristikách odborníkov v oblasti BOZP, najmä na základe zistení Ústredného inštitútu pre ochranu práce – Národného výskumného inštitútu (CIOP-PIB) v roku 2020 (Dobrzynska, 2020), ktoré poskytujú prehľad o **počte odborníkov v oblasti BOZP alebo ich rozsahu práce a druhu úloh, ktoré interní a externí odborníci v oblasti BOZP zvyčajne vykonávajú**. Ďalej sa v ňom prezentujú diskusie o kvalifikácii odborníkov v oblasti BOZP a diskusia o odborníkoch v oblasti BOZP so špecifickými odbornými znalosťami v porovnaní s odborníkmi v oblasti BOZP so všeobecnými profilmi (a skúsenosti s prácou v teréne so spoločnosťami). V oddiele o odborníkoch v oblasti BOZP sa na záver uvádza osobná motivácia k vykonávaniu povolania v oblasti BOZP, ako aj prekážky ich vykonávania. Druhá časť kapitoly 4 sa ďalej zameriava na pracovné zdravotné služby a pracovných lekárov, pričom sa venuje rozsahu a postupom pracovných lekárskeho prehliadok. Ďalej sa kapitola 4 zameriava na výzvy v oblasti pracovných zdravotných služieb, vrátane nerovnomerného rozloženia pracovných lekárov a stredísk pracovného lekárstva v Poľsku. Kapitola 4 sa zaoberá **preventívnym potenciálom pracovného lekárstva, ktorý sa nedostatočne využíva, ako aj prekážkami v prístupe k pracovným lekárskeho prehliadkam, ako je to v prípade poľnohospodárstva, kde sa na poľnohospodárov vzhľadom na ich formu zamestnania nevzťahujú povinné pracovné lekárske prehliadky**.

V kapitole 5, *Spolupráce a synergie*, sa ďalej rozoberajú synergie vytvorené v rámci poľského systému BOZP, pričom sa skúmajú spolupráce PIP so zameraním na štyri hlavné druhy spolupráce: spoluprácu v oblasti inšpekcií, spoluprácu v rámci výmeny odborných znalostí, spoluprácu v oblasti podpory a spoluprácu v oblasti výmeny poznatkov/údajov. Okrem toho PIP spolupracuje s inštitúciami služieb prevencie, so sociálnymi partnermi a s podnikateľskými subjektmi. Ďalej sa poskytuje prehľad o tom, ako tieto synergie vznikajú, o ich právnom základe a rozsahu, ako aj o tom, čo zahŕňajú z hľadiska propagácie a presadzovania. **V oddiele venovanom inšpekcii práce sa v kapitole rozoberajú praktické aspekty a príklady spolupráce, ktoré prispievajú k modelu spoločného presadzovania. Pokiaľ ide o služby v oblasti BOZP a služby prevencie v oblasti pracovných zdravotných služieb, poskytnutie všeobecného prehľadu o spolupráci a synergiách bolo náročnejšie vzhľadom na diverzifikované prostredie aktérov zapojených do prevencie v oblasti pracovných zdravotných služieb**.

V kapitole 6, *Výzvy v oblasti inšpekcie práce a služieb v oblasti BOZP a prevencie v oblasti pracovných zdravotných služieb*, sa identifikujú výzvy v rámci poľského systému BOZP, s ktorými sa bežne stretávajú inšpekcie práce, služby v oblasti BOZP a služby prevencie v oblasti pracovných zdravotných služieb. Obe čelia výzve, ktorou je navrhnutie a realizácia činností v hospodárstve, v ktorom prevládajú MSP, riešenie otázok súvisiacich s ľudskými zdrojmi (vysoká pracovná záťaž, obmedzené ľudské zdroje,

potreby v oblasti odborných znalostí) a vyvinutie prístupov, ktoré budú reagovať na výzvy nového sveta práce, ako je nárast práce na diaľku a zákazkovej práce/práce pre platformy. Výzvy sú zhrnuté v kapitole 7 *Závery a hlavné zistenia*. V poslednej kapitole sa zdôrazňuje prístup založený na údajoch a na spolupráci pri inšpekcii práce, ktorý podporuje reakciu na výzvy v dynamickom svete práce. Zdôrazňujú sa v nej diskusie o zmenách sankcií a predstavuje sa myšlienka, ktorá zahŕňa nefinančné opatrenia, ako aj úvahy o ľudských zdrojoch a rozsahu povinností PIP. V tejto poslednej kapitole sa zdôrazňuje aj význam najnovšieho výskumu pri poskytovaní informácií o odborníkoch v oblasti BOZP. To naznačuje, že tieto štúdie podporujú diskusie o témach, ako sú kvalifikácia odborníkov v oblasti BOZP a dopyt po odborných znalostiach v oblasti BOZP (buď všeobecní odborníci v oblasti BOZP, alebo špecialisti v konkrétnej oblasti). Pokiaľ ide o oblasť pracovných zdravotných služieb, v záverečnej kapitole sa zdôrazňuje potenciál prevencie v oblasti pracovných zdravotných služieb, ako aj regionálne rozdiely v prístupe k pracovným lekánskym prehliadkam.

**Európska agentúra pre bezpečnosť
a ochranu zdravia pri práci (EU-OSHA)**

prispieva k tomu, aby sa Európa stala bezpečnejším, zdravším a produktívnejším miestom na prácu. Agentúra skúma, vytvára a šíri spoľahlivé, vyvážené a nestranné informácie o bezpečnosti a ochrane zdravia a organizuje celoeurópske kampane na zvyšovanie informovanosti. Európska únia ju zriadila v roku 1994 a sídli v španielskom Bilbau. Agentúra umožňuje spoluprácu zástupcov Európskej komisie, vlád členských štátov, organizácií zamestnávateľov a pracovníkov, ako aj popredných odborníkov vo všetkých členských štátoch v EÚ a mimo nej.

information@osha.europa.eu

<https://osha.europa.eu>